

Amintirea unei lupte.

Ultima mare bătălie a Diviziei a 9-a Infanterie dobrogene din al doilea război mondial.

Dedic această comunicare celor peste 200 militari din Divizia a 9-a infanterie română din Dobrogea, care și-au pierdut viața în ultimele săptămâni ale celui de-al doilea război mondial în luptele de la Strani din Cehoslovacia, cât și memoriei, scumpe mie, a comandantului Divizei din acea perioadă.

Bunicul meu patern, generalul Ion Stănculescu, a fost militar de carieră. Tatăl lui, un țăran înstărit din Teleorman, a făcut tot posibilul să-și dea copiii la diverse școli, iar bunicului meu i-a fost hărăzită astfel, la începutul secolului trecut, școala militară. A ales arma artilerie și, ca militar activ, a luptat pe toate fronturile marilor războaie ale secolului, de multe ori în linia întâi (ca la Oituz și Mărășești, în primul război mondial).

Mai târziu, a ajuns la funcții de comandă a unor mari unități, până la gradul de general, și până la funcția de comandant de divizie, și anume comandant al Diviziei a 9-a infanterie din Dobrogea, într-una dintre cele mai grele și sângeroase campanii de război ale Armatei Regale Române, cea de pe frontul de vest din al doilea război mondial, în Munții Tatra.

În urmă cu câțiva ani, propunându-mi să-i refac, împreună cu familia mea, traseul de luptă din Tatra, am căutat pe internet informații despre localitățile cehe și slovace pe unde Divizia lui a luptat, cu pierderi dureroase, în teribila iarnă 1944 – 1945. În acest fel, am dat întâmplător și peste *site*-ul unui club cehesc de istorie militară dintr-un mic orașel, numit Strani, de la granița de azi cu Slovacia. Clubul cehesc din Strani organiza (și organizează, din pasiune pentru istoria militară), aproape în fiecare an, o reconstituire de bătălie, comemorând, în uniforme, cu arme și cu echipamente militare de epocă, eliberarea orașului și regiunii lor de sub ocupația germană, eliberare ce a avut loc în ultimele zile ale celui de-al doilea război mondial.

Prin tradiție, cehii privesc cu mare respect contribuția Armatei Roșii la eliberarea patriei lor de sub ocupația lui Hitler și, clubul din Strani menționa pe *site*-ul lui doar această contribuție a sovieticilor. Habar nu aveau despre participarea românească la luptele din regiunea lor! Eu, studiind, în timp, arhiva personală a bunicului meu, am scris cehilor, *în engleză*, despre faptul că am un deosebit respect față de Armata Roșie pentru înfrângerea hitlerismului, dar, întâmplător, orașelul lor, Strani, a fost eliberat numai de trupe românești din Dobrogea, sub comanda bunicului meu.

După săptămâni de așteptare, cehii mi-au răspuns scurt, pe cehește: *“Noi nu cunoaștem limba engleză”!* Am dat fuga la un traducător autorizat care mi-a tradus scrisoarea în cehă și am retrimis-o, și iarăși am așteptat câteva săptămâni bune, după care am primit un răspuns entuziasmat, tot în

cehă, spunând că locuitorii din Strani nu-și închipuiau cum de se știa atât de mult despre istoria lor, atât de departe de ei, la București.

Nu mult după aceea clubul respectiv din micul orașel cehesc mi-a făcut onoarea de a mă invita să particip, împreună cu familia, la manifestările de comemorare și reconstituire a bătăliei ce a dus la eliberarea regiunii lor de sub nemți, asigurându-mi acolo tot confortul necesar pe cheltuiala lor, ca oaspeții lor de onoare, eu având însă doar umila calitate de *nepot* al generalului român eliberator.

Am legat o strânsă prietenie cu cei de acolo și îmi fac un punct de cinste în a participa aproape în fiecare an la aceste manifestări, care sunt organizate cu o seriozitate și o minuțiozitate tipic cehească, chiar dacă este vorba, de fapt, de un fel de *piesă de teatru de istorie militară*.

Au împins până acolo minuțiozitatea încât mi-au făcut surpriza ca, din respect pentru memoria ostașilor români, să aducă noaptea, de la zeci de kilometri, în grabă și cu oboseala necesară inevitabilă, câțiva membri ai unui club militar din Brno, specializat (culmea!) în uniforme militare românești din al doilea război mondial.

”*Românașii*” din Brno își dădeau unii altora comenzi militare românești de tipul “*Ordonăți!*”, “*Să trăiți!*”, “*Am înțeles!*”, fără să știe să vorbească *o boabă* românește!

Iar uniforme, armele și echipamentele lor, ca de altfel și cele sovietice și germane, erau reproduceri extraordinar de exacte ale celor de acum 68 de ani, și erau făcute doar pe cheltuiala entuziaștilor membrii amatori ai cluburilor participante la asemenea manifestări de istorie militară pe viu, azi larg răspândite în Cehia și Slovacia.

Vă mărturisesc că, atunci când am văzut drapelul țării mele fluturând cu mândrie și căldură în mâinile unor străini, pe un fost câmp îndepărtat de luptă din mijlocul Europei, a fost imposibil să-mi stăpânesc lacrimile!

Și nu mi-am putut reține lacrimile și emoțiile nici atunci când primarul unei localități eliberate de români m-a dus să-mi arate un monument ridicat pentru eroi dobrogeni căzuți în luptă cu comentariul, rostit cu gravitate, că acolo se odihnesc ”îngerii noștri păzitori!”.

Pregătindu-mă pentru repetatele vizite făcute la Strani, am reușit ca, prin cercetarea arhivelor militare, cât și a altor surse, să-mi fac o imagine destul de detaliată asupra acestei operații majore de luptă a Diviziei dobrogene, lupte ce s-au desfășurat între 14 aprilie și 3 mai 1945.

Luptele au fost, în mod curios, deosebit de îndârjite, ținând seama de deznodământul apropiat al războiului ce se întrededa, iar reușita străpungerii defensivei încăpățanate germane din Munții Carpații Albi spre valea Moravei (azi acești munți formează granița între statul ceh și cel slovac), a adus ostașilor dobrogeni aprecierile eșaloanelor superioare sovietice aliate, care dețineau comanda corpului de armată și al armatei din acest teatru de operații. Am avut ocazia să prezint prietenilor cehi din Strani,

pe baza documentelor găsite la Arhivele Militare din Pitești, și a documentelor păstrate în arhiva personală a bunicului meu, modul detaliat în care s-a derulat bătălia, pe zile și aproape chiar și pe ore.

Astfel, aflăm, de pildă, că hotărârea luată de comandamentul superior sovietic de a arunca, la 14 aprilie 1945, în lupta de la Strani Divizia a 9-a Infanterie, ilustrează nervozitatea rușilor, opriți ferm de rezistența germană din munții Carpații Albi. În același timp, neîncrederea aliaților sovietici în trupele române, iese clar la iveală când rușii, punând la dispoziția diviziei dobrogene camioane doar pentru partea combatantă a acesteia, obligă artileria și trenul divizionar să facă în 38 ore, un marș forțat peste două văi și două creste muntoase, de cca. 120 km., pe jos sau cu căruțele.

Cu această ocazie am constatat și ceea ce, cu siguranță, istoricii militari o știu bine: cât de "birocratic" se conduceau operațiunile de luptă în război. Totul era consemnat, ordinele verbale se confirmau imediat în scris, se ținea evidența precisă a ordinelor eșaloanelor superioare, a pierderilor și, mai ales, se ținea, cu cât mai multă exactitate posibilă, evidența celor căzuți în luptă și a locurilor de înhumare a lor. De multe ori, din documente, reiese nerealismul misiunilor cerute de eșaloanele superioare ale Armatei Roșii, care ar fi vrut ca românii, de exemplu, să înfrângă deosebit de puternica rezistența germană de la Strani într-o singură zi.

Luptele au durat, de fapt, mai mult de două săptămâni!

Se păstrează în Arhivele Militare chiar și chitanțele referitoare la cumpărarea de localnicii din Strani a lemnului crucilor pentru cimitirele militare de campanie - amenajate ad-hoc prin grija unei subunități specializate a Diviziei -, cât și schițele acestor cimitire, cu numele, gradul și unitatea din care făceau parte fiecare dintre cei căzuți.

La câțiva ani după război, autoritățile ceho-slovice au decis comasarea acestor cimitire de campanie românești, în mari cimitire militare, excelent amenajate și întreținute. De fapt, cel mai mare cimitir militar românesc din afara granițelor țării noastre se găsește astăzi la Zvolen, în Slovacia, și este înconjurat de localnici cu mult respect și considerație și întreținut cu o grijă deosebită.

La rândul lor, membrii clubului ceh de istorie militară mi-au arătat câte urme au lăsat luptele pe teritoriul lor comunal. Ei caută de ani de zile tot ce se poate găsi pe fostul câmp de luptă, de la gloanțe de diverse fabricații - germane, sovietice, românești, cehoslovice -, grenade, obuze de artilerie și brand-uri de diferite calibre, căști militare, inventar individual militar de toate proveniențele, etc., și până la chiar și șasiuri de tancuri, încă îngropate în teren, după atâția ani. Distrugerea, de fapt, a câtorva tancuri germane de către artileria Diviziei a 9-a infanterie română a fost decisivă în obținerea rezultatului final favorabil în aceste lupte.

Primarul orașului, mi-a arătat, de pildă, că pădurea comunală era plină de copaci care mai purtau urmele gloanțelor din al doilea război mondial.

Pădurarul îi atrăsese atenția că își strică *drujbele* în pădurea care se află pe locul bătăliei, pentru că aproape toți copacii mai purtau încă plumbii războiului în inima lor!

Cehii din club mi-au arătat și punctul de observație înaintată al Comandamentului Diviziei române, de unde acesta urmărea desfășurarea bătăliei, punct de observație și comandă care era atât de aproape de linia I, încât generalul român, bunicul meu, fusese chiar rănit la braț de un glonț de mitralieră, într-una din zilele bătăliei. A refuzat însă evacuarea, cu convingerea că prezența sa și exemplul personal aduce un plus esențial de motivare pentru subordonații săi angrenați în grele lupte.

Iar bătrânii satului mi-au confirmat prezența hotărâtoare a românilor în aceste lupte, lucru însă greu de afirmat la ei în țară în anii perioadei comuniste, când toată lumea trebuia să știe și să vorbească *doar* despre contribuția glorioasei Armate Roșii la eliberarea Cehoslovaciei ”de sub jugul nazismului”.

Unii dintre aceștia îmi povesteau cum îi sfătuiau pe comandanții sovietici să adopte tacticile de luptă ale românilor, care încercau prin iscusite manevre de flanc să câștige avantaje în luptă, minimizând, pe cât posibil, pierderile, spre deosebire de ruși, care foloseau doar atacurile în valuri, de front, atât de ucigătoare. O relatare de martor ocular a capacității deosebită de manevră ale unităților Diviziei dobrogene în timpul luptelor de la Strani se poate găsi, descrisă în detaliu, în cartea lui Ion Gh. Pană ”*Radio Donau nu mai transmite*” (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975), care a fost căpitan în cadrul acestei Divizii în acele zile.

Nu o dată, comandanții sovietici respingeau însă, cu dispreț, sfaturile cehilor, spunând, cu suficiență criminală, că ”Rusia are oameni destui”!, pentru a-și permite să-i sacrifice inutil în atacuri frontale sângeroase. Iar alți locuitori mai în vârstă mi-au pomenit chiar și despre tragerile prost reglate ale artileriei sovietice ”aliate”, care loveau din spate infanteriștii români ce reușiseră să ocupe, după grele atacuri și contra-atacuri repetate, pozițiile părăsite de germani.

Discutând, cu prilejul uneia din vizitele mele la Strani – care, începând cu 2007 s-au repetat aproape anual, în jurul datei de 1 mai – cu un veteran al Armatei Roșii, la rândul lui invitat de către cehi, acesta mi-a confirmat faptul că până la sfârșitul războiului armata germană se bucura de o tehnologie militară incomparabilă, atât cu cea a armatei sovietice, cât și cu cea a armatei române. Rușilor, ca și românilor, până în ultimele momente ale războiului, le-a fost mereu frică de armele mai bune ale nemților, de brand-urile lor, de puștile lor automate, de ”faust-patrone”-le lor, de tancurile lor, cărora le opuneau de multe ori o tehnologie militară arhaică, provenită parcă dintr-un război anterior. Veteranul rus îmi spunea că soldații sovietici au fost foarte bucuroși când au găsit la Strani, în aprilie 1945, câmpurile deja arate de către localnici. În felul acesta se puteau ”îngropa mai repede și mai ușor” în teren.

Și mi-a subliniat că li se părea că ”sunt dezbrăcați”, având numai carabine, împotriva enormei puteri de foc a trupelor germane.

Văzând interesul vădit al prietenilor mei cehi din club și din oraș pentru acest moment din istoria lor recentă, am decis, în 2010, să înaintez, cu tot respectul, Majestății Sale Regelui Mihai, Comandantul Suprem al Armatei Române în 1945, o rugămintă respectoasă de a adresa comunei Strani un Mesaj Regal cu ocazia celei de-a 65-a Aniversări a eliberării orașului ceh și regiunii înconjurătoare.

Spre marea mea bucurie am fost profund onorat, pentru că Majestatea Sa a răspuns favorabil cererii mele, și în cuvinte calde și potrivit alese a adresat Mesajul Regal solicitat celor din Strani. Nu mai puțin surprinși și onorați au fost locuitorii și autoritățile locale cehe, care, cu emoție, au citit în public traducerea în cehă a Mesajului Regal. Ca un detaliu amuzant, cehii îmi cereau tot timpul sprijinul în problemele protocolare legate de corespondența cu Majestatea Sa Regele, zicându-mi, cu emoție, că ei habar n-au cum să se poarte față de un cap încoronat, pentru că ei sunt republicani de aproape 100 de ani!

Am constatat, cu prilejul cercetărilor mele, faptul că, pentru felul cum s-au comportat, mai ales în luptele de la Strani, toți trei comandanții de mari unități, cel român, cel rus și cel german, au fost fie avansați, fie decorați cu unele dintre cele mai înalte ordine militare ale respectivelor lor țări, de unde se poate remarca importanța acestor bătălii pentru amatele implicate.

Generalul Stănculescu a primit Ordinul ”Mihai Viteazul”, generalul sovietic Jmacenko, comandantul Armatei a 40-a sovietice, eșalonul superior al Diviziei a 9-a Române în această operație, a fost înaintat în gradul de general-colonel, iar generalul german Laengenfelder, pentru buna organizare a poziției sale defensive, a primit, chiar în ziua în care Hitler se sinucidea în buncărul din Berlin, frunzele de stejar din diamant la ”Crucea de fier”, pe care o deținea deja.

În sfârșit, aș vrea să adaug relatării mele, câteva rânduri despre adversarii românilor de atunci. Nu intru în discuții despre diversele ipoteze strategice, cu toate că rămâne deschisă întrebarea de ce armata germană din Cehia (denumită atunci Protectoratul Boemiei și Moraviei) s-a opus cu atâta îndârjire atacurilor sovieto-române, când era clar că războiul se apropia de sfârșit, mai ales că bătălia de la Strani avea loc exact în aceleași zile în care trupele Armatei Roșii cucereau Berlinul, iar Hitler dispărea.

Vreau, totuși, să relatez doar o întâmplare legată tot de aniversările periodice ale luptelor de la Strani. În documentele de arhivă românești am putut găsi numele Diviziei germane care a organizat, pe înălțimile de la Strani, defensiva împotriva atacurilor româno-sovietice, și anume Divizia a 15-a infanterie a Wehrmacht-ului. Mai mult decât atât, am putut descoperi și numele generalului german care o comanda în acele zile și care era

adversarul direct al bunicului meu în această luptă, generalul-maior Hanns Laengenfelder.

Căutând pe internet date despre generalul german, am reușit să descopăr descendenții în viață ai acestuia. Și, cu acordul prietenilor cehi din Strani, i-am invitat pe câmpul de bătălie pentru "a ne reconcilia", peste generații. Am avut marea plăcere ca, după îndelungi insistențe, din partea Primarului din Strani și a mea, să mă întâlnesc în iunie 2012, cu fiul (75 de ani) și cu nepotul (50 de ani) ai generalului german. Aveau rețineri să vină într-o zonă care pentru ei însemna rememorarea unui moment tragic al vieții înaintașului lor, și a lor înșiși, din cauză că la câteva zile după bătălia de la Strani, la sfârșitul războiului, generalul german a fost făcut prizonier de către ruși, iar prizonieratul lui a durat peste 10 ani, până la înțelegerea dintre Adenauer și Hrușciiov din anul 1955, când s-au repatriat ultimii supraviețuitori germani ai prizonieratului sovietic.

Totuși, întâlnirea avută cu cei doi germani pe câmpul de luptă de la Strani a fost o mare plăcere pentru toți participanții, inclusiv pentru urmașii celor ce fuseseră "eliberați" în 1945, prietenii mei cehi din localitate și din club. Părea că, în fine, după atâția ani, se făcuse, totuși, pace în Europa! Sau, așa după cum bine mi-a scris mai târziu fiul generalului german, dl. Dieter Laengenfelder (azi un distins pensionar, care a făcut o carieră deosebită în domeniul industriei farmaceutice): "Bunicul dumitale și tatăl meu, amândoi adversari în timpul războiului, dacă ar fi astăzi în viață, sunt sigur că ar fi fost foarte încântați, văzând întâlnirea noastră de la Strani. Trecutul rămâne definitiv în urmă. Sentimentele de reconciliere și recunoștință trebuie să domine în prezent".

Nu vreau să închei înainte de a mulțumi, cu acest prilej, Domnului Colonel (în rezervă) Remus Macovei, din partea Asociației Cultul Eroilor, filiala Constanța, pentru sprijinul și sfaturile binevoitoare acordate, și mai ales pentru informațiile date despre unul dintre eroii dobrogene ai luptelor de la Strani.

Este vorba despre soldatul Șaganai A. Ismet din Compania a 7-a a Regimentului 36 Infanterie, din componența Diviziei a 9-a Infanterie Române. De origine etnică turco-tătară, Șaganai A. Ismet a emigrat împreună cu familia în Turcia, dar, cu toate acestea, în anul 1943 s-a prezentat, împlinind vârsta, la recrutare, în fața atașatului militar al României din acea țară.

La 27 februarie 1945 a fost trimis pe front, în cadrul Diviziei dobrogene, iar la 7 martie 1945, în luptele de la Ocsova (Slovacia), a fost rănit, refuzând, însă, evacuarea. Câteva săptămâni mai târziu, soldatul erou dobrogean, participând la grelele lupte de la Strani, își pierde viața luptând *Pentru Țară și Rege*, la data de 20 aprilie 1945, cu numai cu 3 săptămâni înainte de sfârșitul războiului (când putea așa de ușor să evite recrutarea și încorporarea, fiind plecat din țară!).

Sacrificiul tânărului dobrogean, pentru libertatea unei țări îndepărtate, în numele unei țări care, etnic vorbind, nu era a lui, merită, cu prisosință, un moment de reculegere.

Moment pe care-l dedic și tuturor eroilor căzuți la Strani, în floarea vârstei, într-un război sângeros, cu adâncă speranță că asemenea ”cataclisme ale istoriei”, așa cum bine scria, de pe front, generalul Stănculescu soției sale, nu se vor mai repeta niciodată.

Păstrez cu pioșenie în arhiva personală două scrisori ale generalului comandant al Diviziei 9-a infanterie, scrise de pe front soției sale: una scrisă cu 6 zile înainte de sfârșitul războiului și una scrisă la 6 zile după sfârșitul acestuia. Citez doar câteva rânduri din aceste impresionante documente de epocă:

- din prima scrisoare: *„Vlčnov, 1.V.1945. Scumpa mea Elsolini, Iți scriu puțin în grabă, deoarece ne găsim în plină luptă și în continuă înaintare. Chiar azi Divizia mea a rupt iar frontul inamic și mergem mereu înainte ... până la capătul pământului !!!!!... Cred însă, cum am crezut mereu, că mult nu mai e și se va pune capăt acestui cataclism. De la tine nu am nici o veste. Eu ți-am mai scris prin o ocazie, dar nu știu dacă ți-a ajuns. Eu sunt bine, dar tot timpul în veșnică încordare.[...]”*

- din a doua : *„16.V.1945, Raicin. Scumpa și iubita mea Elsolini, În fine!... războiul a luat sfârșit !... Divizia mea a avut acțiuni dintre cele mai grele, și din toate a ieșit total victorioasă! Am primit scrisoarea ta din 29.IV și mi-a făcut atât de multă bucurie, deoarece de când am plecat nu mai aveam nici o veste dela tine. Eu sunt bine, cu toate eforturile de zi și de noapte pe care le-am dus încontinuu. Prin câte pericole, pe de altă [parte], am mai trecut, încât numai gândul la tine și la Cel de Sus m’au protejat și acel element de noroc divin care protejează pe cei care în viața lor întregă nu au avut alt crez decât acel al datoriei împlinite.[...].*

Luptele de la Strani, în 1945, se bucurau, atunci, de atenția specială a celor mai înalte instanțe guvernamentale române. În toiul luptelor, la 18 aprilie 1945, doi miniștri din nou instalatul guvern Groza, au venit la Strani, să încerce să motiveze ostașii români din linia întâi. Orice s-ar spune, vizita ministerială onora vitejia Diviziei dobrogene, care se distinsese într-unele dintre cele mai grele operații militare din Campania de vest din al doilea război mondial.

Revenind, însă, în zilele noastre, acasă, după repetatele mele vizite la Strani, și încercând să sensibilizez diferitele autorități din domeniul istoriei militare sau de la Ministerul Apărării Naționale să ia act de această interesantă comemorare din străinătate a unei participări a ostașilor români la războaiele secolului, am avut neplăcuta senzație că vorbeam despre un război care "nu mai e la modă"!

"Acum se poartă războiul din est, care a fost cel corect și drept. Celălalt a fost un fel de trădare pro-comunistă", păreau a spune sau a gândi mulți dintre importanții mei preopinenți de pe aici.

De parcă sacrificiul suprem al zecilor de mii de tineri ostași poate fi tratat ca o *modă istorică*. Regele Mihai, în 2005, când și-a aplecat fruntea, cu respect, în fața a celor peste 11.000 de morminte de eroi ostași căzuți în luptele din Tatra, în cimitirul militar din Zvolen, a arătat că, în realitate, istoria adevărată nu trebuie supusă modelor!

Iar faptul că armata a luptat mereu la Comanda Supremă Regală (pe care eu o consider, în continuare, foarte înțeleaptă, în grava conjunctură politică a acelor ani!), nu mai are, din păcate, nici o relevanță pentru mulți dintre istoricii actuali.

Ba, câte odată, chiar din contra!

În loc de epilog.

Generalul Ioan S. Stănculescu, care ajunsese, între timp, General de Divizie și Comandantul Corpului de Armată IV Teritorial Iași, a primit, pe data de 3 mai 1947, o telegramă de la Cabinetul Ministrului de Război al României, sub nr. 500378, cu următorul conținut: *„Comandamentul IV Teritorial Iași. Domnul General de Divizie, Stănculescu I. va fi prezent la Ministerul de Război, Cabinet, în ziua de 6 mai a.c. în vederea plecării la Praga, ca Șef al delegației Militare Române, care va lua parte la sărbătorirea eliberării orașului Praga. Ținuta : Caki, mănuși roșii, centură, cizme de lac sau negre, toate decorațiile Române și străine. D.O. Director de Cabinet, Colonel (semnatură)Ioan Focșeneanu.”*

Era o mare cinste să fii numit Șef al Delegației Armatei Române la aniversarea eliberării complete a Ceho-Slovaciei și a Pragăi (9-15 mai 1947), unde mai participau doar delegațiile a încă alte două mari Armate străine: Armata Roșie (Sovietică) și Armata Americană. Era o recunoaștere a contribuției Armatei Române, și nu în ultimul rând, a Diviziei a 9-a infanterie, ce fusese comandată în război de Șeful delegației române, la eliberarea Ceho-Slovaciei prietene.

Românii au luptat în Ceho - Slovacia cu 2 Armate (Armata a I-a și a IV-a) având în componența lor 14 divizii și alte unități, cu un total de aproape 300 000 de luptători. Militarii români au avut pierderi grele în timpul celor aproape 5 luni de război pe teritoriul Slovaciei și Cehiei, și anume peste 60 000 de morți, răniți și dispăruți. Serbările organizate în 1947 la Praga și în alte orașe Ceho-Slovace au fost pe larg prezentate în presa vremii, iar conducătorii delegațiilor militare străine, au avut onoare să fie primiți, pe rând, de către însuși Dr. Edward Beneš, Președintele Republicii Ceho-Slovace.

Generalul Stănculescu, împreună cu o parte a delegației militare române, au fost primiți în audiență, pentru o oră, pe data de 10 mai 1947 (ora 11), și au avut bucuria să audă din gura marelui om politic ceh și

europăen, „cuvinte călduroase și de profundă simpatie [prin care Președintele Beneš] și-a exprimat satisfacția de a putea să afirme, încă odată, recunoștința, pe care poporul Ceho – Slovac o poartă poporului român și Armatei sale glorioase.”

Fostul aliat interbelic, România, își făcuse, chiar dacă cu ceva întârziere, și în condiții foarte grele, datoria față de un fost partener, aliat și prieten din „Mica Antantă”, Ceho-Slovia.

Nu pot încheia această evocare, a unor evenimente de acum peste 6 decenii, decât cu următoarea expresie, frumoasă și simplă, în limba cehă :

„Vzpomínku mrtvým – štěstí živým”

(Citat dintr-un titlu de articol al ziarului cehesc „Obrana Lidu” din data de 13 mai 1947 - an I, nr. 111, prima pagină.)

Traducerea în limba română ar suna cam așa:

„Amintiți-vă de cei dispăruți – fericiți-i pe cei trăiesc”.

Voi continua mereu să cred că groaznicele frământări ale războaielor celui mai sângeros secol din istorie trebuie comemorate, de oricare parte a baricadei au fost cei ce și-au măcinat destinele atunci, chiar și numai pentru a fi evitată repetarea, sub orice formă, a lor.

În orice caz, rămân recunoscător preocupărilor mele de genealogie și istorii de familie și, mai ales, prietenilor mei constănțeni, cât și a celor cehi, ruși și germani, pentru faptul că prin aceste manifestări de comemorare istorică, am căpătat o cu totul altă imagine despre complexa istorie recentă a Europei.

Gheorghe Radu Stănculescu
(grstanculescu@yahoo.com)
București, august 2013